

Täysistunto

Torstai 15.6.2017 klo 16.02—20.37

10. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2016

Kertomus K 7/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 12/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 12/2017 vp.

Keskustelu

20.09 **Ari Jalonen uv** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on toinen kertomus käsittelyssä, ja tämä on Ylen hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2016.

Tämä käsiteltiin ihan tyypilliseen tapaan. Tässä on Ylen asioissa ollut pikkasen turbulenssia, niin että me keskityimme ehkä normaalia enemmän niihin asioihin. Mutta Ylen hallintoneuvoston kertomuksesta käy ilmi, että Yle hoitaa sinänsä tehtäviään ihan hyvin, koska yhtenä mittarina voidaan pitää esimerkiksi sitä, että Yle tavoittaa päivisin 70 prosenttia ja viikoittain 93 prosenttia suomalaisista ja tekee sitä nykyään niin netissä kuin telkkarissakin, kaapelissa ja monella tekniikalla.

Sitten tätä Ylen erityisasemaa käsiteltiin jonkin verran, elikkä sitä, että on haluttu, että tämä yleispalveluvelvoite hoidetaan. Sitä kautta on käsitelty sitä, että se on hoidettu verotuloilla, ja pikkasen avattu sitä, mitä sillä verotulolla saa sitten, muun muassa sitä, että erityisryhmät saavat omia palveluitaan, ja sitten ihan varautumista poikkeusoloihin ja ihmisten varoittamista tällaisien poikkeusolojen kohdalla.

Perinteisesti valiokunta on nostonut myös alueellisen toiminnan ja monia muita asioita esille, mutta kuten sanoin, tällä kertaa tässä keskustelun alla on ollut paljon tällaisia riippumattomuudesta kumpuavia asioita, ja niihin me keskityimme vähän enemmän tässä. Yleensäkin se, että Yle on riippumaton toimija, on erittäin tärkeää. Toisaalta sitten taas Yle ylläpitää ja edistää demokratiaa ja sananvapautta, ja se on toinen tällainen iso rooli. Tämän kaiken keskustelun keskellä me olemme halunneet korostaa sitä, että kun Yle sitten rupesi toimimaan lopulta näitten riippumattomuuksien vahvistamiseksi ja niin edespäin, niin se olisi voinut selkeämmin tuoda näitä asioita esille, mitä siellä on tehty, niitä käytännön kuvioita ja niin edespäin. Mutta kun tähän ohjelmaan sinänsä ei yllä tämän salin päättävältä, vaikutusvalta, eikä valiokunnan eikä hallintoneuvostonkaan, niin nimenomaan tämä ohjelmasisällön journalistinen riippumattomuus on olennainen osa tätä toimintaa. Sitten myös se todetaan, että tällainen yksittäinen toimittaja voi toki sananvapauttaan käyttää, mutta silloin jos hän on töissä, hänellä on oma esimies siellä ja kuitenkin sitten päätoimittaja vastaa siitä linjasta, ja silloin siellä pitää olla kontrolli, sen kokonaisuutena

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2017 vp

tarkkailu ja niin edespäin. Elikkä myös tämä puoli tuotiin esille. Periaatteessa nostettiin myös se esille, että Ylen tällainen tehtävä valvoa esimerkiksi tätä salia tai yhteiskunnan muita toimijoita on ihan merkittävä. Se, että tuo epäkohtia esille, nostaa niitä keskusteluun, on merkittävää, mutta sen pitää olla sitten myös tasapuolista kaikkia toimijoita kohtaan ja mistään ohjauksesta riippumatonta. Eli meidän keskustelumme, mitä oli, oli hyvin paljon tähän riippumattomuuteen liittyvää keskustelua. Ja tämän johdosta toistettiin niitä aikaisempia näkökantoja, mitä on oikeastaan aina nostettu esille — se ei ollut esillä pelkästään tämän tilanteen takia, vaan on aikaisemminkin nostettu.

Siellä on sitten kannanottoehdotus lopussa: "Eduskunta edellyttää, että hallintoneuvosto seuraa ja edistää Yleisradio Oy:n riippumattomuutta, puolueettomuutta ja luotettavuutta jatkossakin." Eli haluttiin tämä nostaa ihan tällaisella lauseella esille.

Mutta myös pieni moitteen sana, aikataulusta: tällainen kertomus pitää antaa pikaisen nopeammalla aikataululla eduskunnalle, jotta pystytään sitten käsittelemään valiokunnassa hyvin tämä kaikkien näkökantojen kautta.

Sanon vielä, että tämä mietintö on yksimielinen.

20.16 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää liikenne- ja viestintävaliokuntaa hyvin tehdystä työstä. Yleisradio on meille kaikille erittäin tärkeä instituutio moniarvoisen tiedonvälityksen kentässä, ja on hyvä, että sen omistajaohjaus tapahtuu eduskunnan alaisuudessa. On tärkeää, että hallitukset eivät ryhdy ropeloimaan Yleisradion asioita, ja tämä siitä riippumatta, mikä on kulloisenkin hallituksen väri tai koostumus.

Tämä valiokunnan mietintöteksti on kohtuullisen punnittua, ja pidän erittäin hyvänä myös tätä Yleisradion riippumattomuutta korostavaa valiokunnan kannanottoehdotusta. Sehän selvästi antaa hallintoneuvostolle ohjeet, miten koko eduskunta odottaa Yleisradion toimintaa kehitettävän, jotta sen luotettavuus, puolueettomuus ja riippumattomuus toteutuvat. Mielestäni tämä vastaa myös niihin huoliin, joita eräillä tutkijoilla ja alaa seuraavilla on viime kuukausina ollut, ja on erinomaisen tärkeää, kuten edustaja Jalonen sanoi, että tämä on eduskunnan yksimielinen kannanotto. Toivonkin, että tähän suuntaan edetään myös muutoin. Yleisradion hallitus on tekemässä omaa työtään Yleisradion toimintojen kehittämiseksi juuri siinä tarkoituksessa, että journalistinen riippumattomuus voi vahvistua ja sitä kautta suuren yleisön luottamus Yleisradioon säilyä.

Samalla toivon, että tämä ylenmääräinen häsläys Ylen rahoitusasioissa voisi sekin loppua ja että me vastuullisina päättäjinä varmistamme Ylen rahoituksen pitkäjänteisen toimivuuden emmekä ylläpidä tätä jatkuvaa epävarmuutta Yle-asioissa erilaisilla rahoitukseen liittyvillä puliveivauksilla, joten tämä vaatii tekoja myös sen jälkeen, kun tämä toimintakertomus on tässä käsitelty suuren yksimielisyyden vallassa, ja tässä kohdistan odotukseni koko poliittiseen kenttään, myös hallituksessa oleviin puolueisiin.

20.18 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Myös minä haluan todeta, että valiokunnan työ on ollut tässä erinomaisen hyvää ja on tietenkin hyvä, että olemme tässäkin yksimielisesti pystyneet liikkumaan. Kaiken kaikkiaan varmasti näinä aikoina ei ole ollenkaan huono asia, että tässä mietinnössä hyvin vahvasti tätä riippumattomuutta korostetaan ja siitä sitten erikseen vielä kirjaukset tehdään.

Viime kerran täällä keskusteltiin Ylestä toisessa yhteydessä muutama viikko takaperin, ja myös silloin puhuimme paljon tästä parlamentaarisuuden periaatteesta, ja minusta on hyvin tärkeää, että se säilytetään nyt ja jatkossa huolimatta muutamista kompurointivai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2017 vp

heista, mitä tällä hallituksella aina välillä tässä on ollut. Siitä huolimatta ei koskaan voi alleviivata näissä keskusteluissa liikaa sitä, että parlamentaarisuuden pitää olla silloin olemassa, kun Ylen asioista päätetään.

Mutta vielä tähän riippumattomuuteen palatakseni sen verran, että sehän tietenkin edellyttää myös sitä, että on tietynlainen käsitys olemassa tästä rahoituksesta ja sen vakaudesta nyt ja tulevaisuuteen, ettei kävisi vahingossakaan niin, että voisi tulla mieleen, että miten milloinkin hallitus katsoo Ylen journalistiikkaa, niin sen mukaan sitten näitä rahoitusratkaisujakin tehdään. Niinhän ei tietenkään saa olla. Se on täällä tunnustettu periaate, ja sen suhteenhan tämä edustaja Satosen Yle-työryhmä, missä edustaja Heinäluomakin oli edustettuna, teki erittäin tärkeän historiallisen teon eli turvasi ikään kuin sinne tulevaisuuteen sen rahoituksen jatkon. Mutta se asia, mikä vielä on auki ja mikä mielestäni olisi tärkeää parlamentaarisesti pian linjata, on tietenkin sitten se vuoden 2019 rahoitus, että myös siltä osin päästäisiin yhteiseen näkemykseen siitä, että Ylen voimavarat turvataan — että Ylen mahdollisuudet toimia luotettavana, riippumattomana, laadukkaana yleisen palvelun yhtiönä turvataan.

Puhemies! Ihan samaan hengenvetoon voisi vielä todeta, että kaiken kaikkiaan koko median moniarvoisuus, koko median laadukkuus, on hyvin tärkeä asia. Se on suomalainen valtti, ja se meidän täytyy pystyä turvaamaan näissä isoissa, isoissa haasteissa, mitkä ylipäätään mediamaailmaa tänä päivänä kohtaavat, ja siksi pidän tärkeänä, että sen lisäksi, että me takaamme vakaan kehityksen Yleisradiolle, meidän pitää myös pitää huolta kaupallisesta mediastamme, niin lehdistöstä kuin sähköisistäkin, ja tätä ajatellen toivon viisaita linjanvetoja jatkossa.

20.21 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on todellakin Yleisradion hallintoneuvoston kertomus vuodelta 2016. Itsekin liikenne- ja viestintävaliokunnan jäsenenä haluan muutaman asian nostaa tästä valiokunnan tekstistä esille.

Täällä todellakin riippumattomuuteen haluttiin valiokunnassa erityisesti kiinnittää huomiota, ja sehän on meille kaikille tärkeä lähtökohta, että Yleisradio pysyy riippumattomana. Valiokunta halusi korostaa tässä myös ohjelmatoiminnan sisältöä ja journalistista päätöksentekoa, että ne ovat ulkopuolisesta ohjauksesta riippumattomia. Näin voi siltä pohjalta paremmin arvioida yksittäiset toimitukselliset toimenpiteet, sen tyyppiset asiat. Riippumattoman ja puolueettoman median tehtävä on haastaa tietysti kaikkia muitakin toimijoita pidemmällä aikavälillä siihen, että ne ovat tasapuolisia, eikä myöskään ulkopuolinen ohjaus saisi vaikuttaa niihin liikaa. Tämä on hyvä havainto tässä valiokunnan tekstissä.

Hallintoneuvoston kertomuksesta vuodelta 2016 käy hyvin ilmi, että Yleisradiota pidetään yhteiskunnallisesti tärkeänä. Tämä oli minusta tärkeä asia nostaa esille, koska tässä talossa ja erityisesti täällä salissa on laaja yksimielisyys siitä, kuinka tärkeä meille kaiken kaikkiaan Yleisradio on.

Valiokunta pitää tässä tärkeänä myös sitä, että jatkossa kertomukset raportoidaan niin, että puolueettomuutta, riippumattomuutta ja luotettavuutta, näitä asioita, niissä kertomuksissa nostetaan esille entistä enemmän tulevaisuudessa.

Sitten on vielä nämä yleispalveluvuorituksen ehdot, mistä yhteiskunnalliseen turvallisuuteen liittyviä varautumisia ja viranomaistiedottamista haluttiin nostaa tähän tekstiin. Pidän sitä erittäin tärkeänä huomiona valiokunnalta, samoin kuin tässä jo tulleita aluetoimituksia — ja valiokunnan kannanottoehdotusta kaiken kaikkiaan. On hienoa, että tämä on nostettu esille tässä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2017 vp

20.23 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kun tämä Yleisradiota koskeva asia on tässä yksimielinen, on siitä syytä todellakin olla iloinen.

Käytän vielä tilaisuutta hyväksi kannattaakseni edustaja Viitasen tekemiä periaatelinjauksia. Todellakin, viestintäkenttä on moninainen, ja samalla kun olen rojhennut puhua Yleisradion toimintaedellytysten puolesta, olen aina ajatellut, että tämä viestintäkenttä tarvitaan kokonaisuudessaan ja että siihen kuuluu yhtä hyvin kaupallinen televisiotoiminta, sen uutistoiminta, kuin sitten myös painettu media ja tänä päivänä myös tämä kehittyvä sähköinen puoli.

Tästä tulen siihen johtopäätökseen, että meidän täytyy kyllä tämän moniarvoisen, hyvän, korkeatasoisen, laadukkaan tiedonvälityksen turvaamiseksi olla valmiita tekemään konkreettisia päätöksiä, ja näihin päätöksiin liittyy esimerkiksi tämä alalla laajasti toivottu digiarvonlisäveron alennus, eli digitaalisten lehtitilausten arvonlisävero saatettaisiin samalle kannalle kuin mikä on painettujen lehtien arvonlisävero. Tällä on suuri merkitys, ei vähiten maakuntalehtien tulevaisuudelle. Tämä digipuoli on tulevaisuutta, se kehittyy, mutta tällä hetkellä verotuksellisesti se on aika julmasti kohdeltu, ja sen takia toivon, että saisimme mahdollisimman nopeasti esityksen, jolla tämä digialvin alennus voidaan toteuttaa.

Samalla totean, että kaupallisen tv:n uutistoiminnan puolella ollaan hyvin vaikeassa vaiheessa, ja rohkenenkin toivoa, että nämä kansanedustaja Harkimon työryhmän ehdotukset tältä osin voitaisiin toteuttaa. Olen pettynyt siihen, että vaikka keskustelu kyllä avattiin, lisäbudjetissa tämä miljoonan euron tukisumma on tietysti kovasti vaatimaton siihen nähden, mitkä olivat tämän perusteellisen selvitystyön tulokset ja ehdotukset, ja se kohdistuu yksinomaan tänne kaupallisen puolen uutis- ja ajankohtaistoimintaan eikä mahdollista sitä laajempaa kehitystyötä, mitä tuo työryhmä esitti.

20.25 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Oikeastaan olisin itse jatkanut juuri tästä samasta aiheesta eli siitä, että tämä kokonainen mediakentän tietynlainen hyvä toimintaedellytys on hyvin tärkeää, ja siksi olisin oikeastaan painottanut ihan samaa kuin edustaja Heinäluoma edellä konkreettisina keinoina. Niitä on helppo löytää todellakin, nämä kaksi.

Digialvi on pitkäaikainen toivomus, ja nyt kun on edellytykset myös unionin kautta ja sen mahdollistamana voisi mennä vihdoin eteenpäin, niin pidän todella tärkeänä sitä, että hallitus nyt pian tuo esitykset tästä. Kuten todettu, se auttaa hyvin vahvasti muun muassa meidän lehdistökenttäämme, joka tällä hetkellä on ollut monien haasteiden edessä.

Samoin pistin ihan tämän saman asian merkille koskien eduskunnan lisätalousarviota — joka muuten vielä ennen eduskunnan kesäloomia tulee tänne saliin keskusteluun ja päätettäväksi — että siellä toden totta kaupallisen uutistoiminnan tuki hivenen nyt avataan, siihen esitetään miljoonan euron määrärahaa. Tämä työryhmä puhui 8 miljoonasta ja hieman lavennettuna vielä, että siihen liittyisi paitsi kaupallisen uutis- ja ajankohtaistoiminnan tuki myös tietynlaisia muita elementtejä ja laajempia elementtejä, jotka hyödyntävät laajasti mediakenttää. Siksi ihmettelen kovasti, että kun tämä tärkeä päänavaus tehdään, työryhmän esityksestä otetaan koppia, niin kyllä sitten, jotta se onnistuisi, tulisi se kopinotto tehdä kokonaan. Nimittäin se 8 miljoonaa euroa, minkä työryhmä on esittänyt, on varmaan hyvin tarkkaan mietitty ja vastaa ajan haasteeseen. Sehän on kolmelle vuodelle 8 miljoonaa esityksenä, ja siksi tämä 1 miljoona on kovin vaatimaton tässä. Toivonkin nyt ehkä vielä hieman evästyksenä tulevien päivien keskusteluun, että hallituspuolueet voisivat vielä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2017 vp

tätä harkita ja ottaa koppia, jotta me voisimme tältäkin osin turvata laajan ja laadukkaan median toimintaedellytykset jatkossa kokonaisvaltaisesti.

20.28 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tulkitsenko nyt näin, että oppositio olisi valmis tukemaan tällaista 8 miljoonan euron tukea kaupallisen median uutistoimintaan? Ja mikä olisi sitten se kaupallisen median uutistoiminnan riippumattomuus teidän näkökulmastanne, jos annetaan 8 miljoonaa euroa julkista tukea?

20.28 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Tätä asiaahan käsiteltiin parlamentaarisessa Yle-työryhmässä, jossa itse sain olla mukana — ja myös edustaja Elomaa oli tässä Yle-työryhmässä. Kun käytiin silloin tätä Ylen rahoitustilannetta ja Ylen merkitystä lävitse, jouduttiin toteamaan, että tällä kaupallisella puolella on aito tuskallinen tilanne, joka liittyy toisaalta tähän vaikeaan rakennemuutokseen mutta myös sitten tähän talouden alavireiseen suhdanteeseen, joka on jatkunut lähes kymmenen vuotta. Tältä pohjalta oli suuri huoli, että kaupallisen tv:n uutis- ja ajankohtaistoiminnassa joudutaan niin vaikeiden kysymysten eteen, että ne ovat riski journalismin olemassaololle ylipäänsä. Sen takia Yle-työryhmä teki ehdotuksen, että liikenne- ja viestintäministeriö asettaisi työryhmän, joka katsoisi tämän alan toimintaedellytyksiä ja tekisi tarpeellisia ehdotuksia. Tämmöisen työryhmän ministeri Berner ystävällisesti asetti, ja sitten edustaja Harkimo sitä veti, ja sain itsekin olla siinä mukana. Hyvin huolellisen paneutumisen jälkeen tämä työryhmä esitti tällaista väliaikaista tukijärjestelyä, joka auttaisi tämän vaikeimman vaiheen ylitse ja joka olisi sidottu tällaiseen yleisen palvelun velvoitteeseen, josta seuraa muun muassa peittovelvoite niin, että myös maaseudulla pohjoisessa nähdään kaupallisia lähetyksiä, ja sitten myös tekstitysvelvoitteisiin ja eräisiin muihin kanavavelvoitteisiin. Se ei ollut 8:aa miljoonaa kaupallisen tv:n uutis- ja ajankohtaistoimintaan, vaan siinä oli karkeasti 4 miljoonaa tähän ja 4 miljoonaa yleiseen kehityshankkeeseen, joka palvelisi lavealti mediakenttää.

Nyt on syytä sanoa, että nämä ongelmat eivät ole vain Suomessa tyypillisiä, vaan sama tilanne on Ruotsissa ja Norjassa. Norja on äskettäin tehnyt päätöksen ottaa käyttöön ei suinkaan miljoonan eikä 4 miljoonan eikä 8 miljoonan vaan kymmenien miljoonien tuen kaupalliseen tv-toimintaan, juuri sen takia, että voidaan turvata moniarvoinen tiedonvälitys. Ruotsissa tämä tuki on otettu aikaisemmin käyttöön.

Joten tämä ongelma on todellinen, ja jos me haluamme turvata sen, että meillä on laadukas, hyvä journalismi, niin se edellyttää rahaa, mutta sen sisältöihin ei saa puuttua — meidän tehtävämme ei ole asettaa sisältöön liittyviä vaatimuksia, ei Yleisradion puolella eikä myöskään täällä kaupallisella puolella. Uskon, että se keskustelu, jota on käyty nyt Ylen yhteydessä, on luonut lisää uskoa siihen, että ymmärretään, että tämä [Puhemies koputtaa] riippumattomuus journalismissa turvataan.

20.31 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä hyvin kerrattiinkin tämä historia tälle työryhmälle, eli ministeri Berner todella asetti työryhmän, ja näkisin kyllä jo siksi, kun tämä on hyvin huolella tehty, harkittu ja selvitetty ja annettu sitten tämmöinen ratkaisumalli, joka tilapäisesti nyt sitten tilannetta helpottaa, että olisi varsin viisasta hallituspuolueilta toteuttaa tämä kokonaisuus sellaisena, että se aidosti voi toimia. Siksi pidän harmillisen pienenä tätä rahasummaa, mikä tällä hetkellä siinä esityksessä on, ja todella toivoisin, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2017 vp

voitaisiin noudattaa sitä Bernerin asettaman työryhmän esitystä tässä suhteessa kaiken kaikkiaan.

Meillähän on ollut jo pitkään haaste kaupallisen median tilanteessa. Täytyy myöntää, että virheitä tehdään ja varmasti aikanaan oli virhe se, että tehtiin tämä arvonalisäveroratkaisu sanomalehdistön osalta. Se tuli huonoon aikaan ja heikensi alan toimintamahdollisuuksia. Näin ei ehkä olisi kannattanut silloin toimia. Joka tapauksessa näin silloin tehtiin, lähinnä fiskaalisista syistä. No, sen jälkeenhän, tuossa viime kaudella, oli sanomalehti-asiain neuvottelukunta, jonka työn jatkotuloksena asetin tällaisen selvitysmiehen — olin silloin hetken viestintäministerinä — Tuomas Harpf, selvittämään, miten median ja lehdistön tilaa voitaisiin tämän työryhmätyön seurauksena parantaa. Selvitysmies Harpf teki muutamia konkreettisia esityksiä. Siinä muun muassa puhuttiin digialvista ja todettiin myös, että mahdollisuuksien mukaan pitäisi tätä sanomalehdistön alviratkaisua muutenkin vielä katsoa, siihen palata. Tämän työn seurauksena konkreettisesti jo viime kaudella seurasi tämä innovaatiotuki. Siihen tuli budjetoitua silloin 30 miljoonaa, ja siitä tietynlainen sysäys tuli sille, että voisimme näinä isoina murrosaikoina tehdä erilaisia ratkaisuja siitä, millä kaiken kaikkiaan median toimintaedellytyksiä parannetaan. Ja nyt tietenkin ajankoh- taista olisi paitsi tämä Harkimon työryhmän työ myös se digialvi, koska nyt siihen on tietynlaiset edellytykset olemassa. Kun tehdään nämä tietynlaiset toimet plus sitten turvataan Ylen vakaa rahoitus, [Puhemies koputtaa] mikä on hyvin tärkeää, niin mielestäni sillä panoksella olisi arvonsa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 7/2017 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.